

В статті проаналізовані причини текущих потребностей традиционных и современных технологий психолого-педагогической деятельности в образовании. Рассмотрены различные виды технологии преподавания учебного материала. Определены методы и формы популяризации технологий для результативного внедрения их в практику образовательного процесса. Доказано возможности овладеть всеми существенными сторонами образовательно-педагогической деятельности для формирования стратегических навыков в учебном процессе и внедрения собственного практического опыта.

Ключевые слова: психолого-педагогические технологии, традиционное обучение, современный подход, технологии педагогической деятельности.

The article analyzes the causes of the current needs of traditional and modern technologies of psychological and educational activities in education. Different types of teaching technology training material are discussed. The methods and forms of technology were defined in order to effectively popularize their practical implementation of the educational process. The capabilities were proved to master all important aspects of education and educational activities for the formation of strategic skills in the classroom and implement their own experience. Analyzing the social and professional development of the individual, which helps to attract the maximum possible range of individual resources and effective implementation of practical orientation need in order to pay attention for solving problems through active approach taking into the account individual characteristics of the individual, in the course of psychological and pedagogical approaches. Personality's development in the context of life, professional and spiritual path and forming the ability to become the subject of making independent decisions - all this makes the path to creativity educator. The material shows that the current needs psychological and pedagogical technologies of education with a focus on modern educational ideas exist, but, if it desired, and given stance of the modern teacher may master all important aspects of education and educational activities for the formation of strategic skills in the classroom and implementation of own experience. This activity will create capacity for orientation in the educational materials to acquire the knowledge. Focusing on modern educational ideas and their implementation, create certain conditions: a thorough study of specific innovation and accepted in person; creation of psychological and pedagogical expertise of educational innovation; the creation and developing of an environmental information system of innovative educational process.

Keywords: psychology – educational technologies, traditional learning, modern approach, teaching activities technology.

УДК372.881.116.12

Лалак Наталія Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Бурч Інґа Михайлівна,
студент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Стаття присвячена проблемі організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів. Визначено стан розробленості досліджуваної проблеми у наукових і методичних джерелах, з'ясовано сутність поняття «навчально-дослідницька діяльність». Авторами розглянуто види навчально-дослідницької діяльності молодших школярів, проілюстровано особливості її організації на уроках в початковій школі.

Ключові слова: навчально-дослідницька діяльність, молодші школярі, компетентнісний підхід, педагогічна взаємодія, урок – дослідження.

Постановка проблеми. Сьогодні суспільство висуває до загальноосвітньої школи вимоги щодо формування в учнів системи універсальних знань, умінь і навичок, підкріплених досвідом самостійної діяльності й особистої відповідальності. У Концепції «Нова українська школа» зазначено, що сучасний зміст освіти повинен бути заснований на формуванні компетентностей, які потрібні школярам для успішної самореалізації у суспільстві. Для формування в учнів ключових і предметних компетентностей у процесі шкільної освіти необхідно використовувати педагогічні технології навчання, які створюють умови для набуття досвіду діяльності. Адже, як констатують педагоги-практики, якщо молодші школярі більшу частину часу працюють самостійно, то набувають умінь планувати, організувати, контролювати й оцінювати свої дії та діяльність загалом. Задля реалізації цих завдань в освітній процес упроваджують нові форми організації навчальної роботи. Такою, зокрема, є навчально – дослідницька діяльність школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації навчально-дослідницької діяльності учнів не є новою. В педагогічній науці різні її аспекти були й залишаються предметом аналізу багатьох вітчизняних та зарубіжних учених. Наукове осмислення поняття «навчально-дослідницька діяльність» ґрунтується на ідеях Конфуція, Ф. Дістервега, Сократа, Я. Коменського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, К. Ушинського, О. Духновича, С. Русової, Б. Райкова, В. Сухомлинського та ін., які в певні історичні періоди розвитку людства наголошували на необхідності організації навчання, спрямованого на відкриття суб'єктивно нових знань і способів діяльності. Основою для зародження смислового поля поняття «навчально-дослідницька діяльність» слугують праці, у яких розглянуто навчальну діяльність, її функції й структуру (П. Гальперин, В. Давидов, Н. Талізіна,

А. Маркова), особливості організації навчальної діяльності в початковій школі (Н. Бібік, М. Вашуленко, Т. Довга, Я. Кодлюк, О. Онопрієнко, О. Савченко, А. Цимбалару та ін.). На формування смислового поля поняття «навчально-дослідницька діяльність» суттєво вплинули роботи Т. Байбари, М. Кларіна, С. Омельчука, О. Пометун, О. Савенкова та інших психологів і педагогів, які долучалися до визначення сутності дослідницької діяльності учнів.

Мета статті: уточнити зміст поняття «навчально-дослідницька діяльність» школярів та обґрунтувати особливості її організації на уроках в початковій школі.

Результати дослідження. Логіка нашого дослідження вимагає з'ясувати сутність поняття «навчально-дослідницька діяльність». У Словнику педагогічних термінів поняття «навчально-дослідницька діяльність» трактується як «процес вирішення школярами наукових та особистісних проблем з метою побудови суб'єктивно нових знань» [5, с.112]. У працях науковців знаходимо, що навчально-дослідницька діяльність – це:

– спрямована вчителем діяльність учня, у результаті якої в останнього формуються узагальнені способи дії розв'язання індивідуально або суспільно значущих задач (за Л. Голодюк);

– діяльність, яка спрямована на створення якісно нових важливих для розвитку особистості цінностей, у ході діяльності передбачено самостійне оволодіння новими знаннями та способами дії (Н. Полтавцевою);

– спеціально організована пізнавальна творча діяльність учнів, що за своєю структурою відповідає науковій діяльності, характеризується цілеспрямованістю, активністю, предметністю, вмотивованістю та свідомістю; результатом діяльності є формування пізнавальних мотивів, дослідницьких умінь,

суб'єктивно нових для учнів знань та (або) способів діяльності (за Н. Семеновою);

– творчий процес спільної діяльності двох суб'єктів (учителя й учня) з пошуку невідомого, у ході якого здійснюється трансляція між ними культурних цінностей, результатом котрої є формування світогляду (за О. Обухов);

– діяльність, що характеризується творчою спрямованістю змісту розумових операцій, а також педагогічним управлінням процесом формування навчально-дослідницьких умінь, який здійснюється найбільш успішно, коли учні вчаться передбачати результат, формулювати цілі й гіпотези, шукати самостійні шляхи вирішення поставленої мети, обґрунтовувати правильність рішення (за Н. Недодатко);

– процес набуття дослідницьких і супутніх дослідженню умінь у процесі взаємодії учнів і педагога, яка спрямована на виявлення сутності тієї чи іншої проблеми, актуальної для суб'єктів діяльності (за С. Антоновою);

– діяльність учнів, що організовується педагогом з використанням різних форм і дидактичних прийомів; за здійснення якої домінує самостійне свідоме використання методів наукового пізнання; у результаті якої учні активно оволодівають знаннями, розвивають дослідницькі вміння та здібності (за Г. Лиходєєвою);

– освітня технологія, основним засобом якої є навчальне дослідження, що передбачає виконання учнями під керівництвом педагога навчальних дослідницьких завдань з невідомим заздалегідь результатом, спрямованих на створення уявлень про об'єкт і явище навколишнього світу (за І. Якиманською) [5, с.46].

Науковці вважають, що навчально-дослідницька діяльність: формує активну, самостійну й ініціативну позицію школярів; розвиває їх загальнонавчальні вміння та навички: дослідницькі, рефлексивні, самооцінні; формує не просто вміння, а компетенції, тобто вміння, безпосередньо пов'язані з досвідом їх застосування у практичній діяльності; реалізує принцип зв'язку навчання з життям.

Цікавими для нашого дослідження є погляди О. Леонтовича, який вважав, що навчально-дослідницька діяльність суттєво відрізняється від традиційної навчальної і пов'язана з виконанням учнями творчого пошукового завдання з невідомим заздалегідь результатом та передбачає такі етапи: формулювання проблеми; висунення гіпотези; вибір способу перевірки гіпотези (діяльності, спрямованої на перевірку); підготовка отриманих результатів до аналізу; аналіз, узагальнення результатів; формулювання висновку.

У практиці роботи початкової школи розрізняють такі види навчально - дослідницької діяльності :

– за кількістю учасників – індивідуальна, групова, колективна;

– за місцем проведення – урочна і позаурочна;

– за часом – короткотривала і довготривала;

– за темою – освітня і соціальна.

На нашу думку навчально-дослідницька діяльність буде ефективною, якщо відповідатиме низці вимог: поєднання з різними видами пізнавальної діяльності; усвідомленість учнем сутності проблеми; цілеспрямованість пошукової творчої і продуктивної діяльності; самостійність пошуку учнями відповідей; реалізація потенційних здібностей учнів; організація досліджень з урахуванням можливості задоволення потреб учнів під час спілкування з однокласниками, батьками, вчителями; набуття навичок самостійної роботи та співпраці у колективі; забезпечення співпраці «учень – вчитель» на основі принципу рівноправності, партнерства.

Як зазначають педагоги та психологи, основою організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів є педагогічна взаємодія, тобто взаємодія тих, хто навчає, з тими, хто навчається. Педагогічна взаємодія розглядається науковцями як процес безпосереднього або опосередкованого впливу суб'єктів навчально-дослідницької діяльності один на одного, який породжує взаємозв'язок між ними й причинну обумовленість їхніх дій. Слід також звернути увагу на пізнавальну самостійність учнів, що

супроводжується внутрішнім діалогом, взаємодії (синонім – співпраця) учасників діяльності між собою, а також на етапи вибудовування спілкування в навчально-дослідницькій діяльності (встановлення контакту; орієнтування в ситуації спілкування, тобто усвідомлення й прийняття мети взаємодії; активна участь у спілкуванні, яке передусім діяльності й супроводжує її хід; спільне формулювання висновків).

Аналіз сучасної теорії і практики організації навчально-дослідницької діяльності засвідчив, що взаємодія вчителя з учнями реалізується як рефлексивна суб'єкт-суб'єктна. На відміну від механічної взаємодії («запитання-відповідь»), ця взаємодія спрямовується на обмін смислами. Налагодженню рефлексивної суб'єкт-суб'єктної взаємодії сприяють дії вчителя, які спрямовано на прийняття учнями навчальної мети, стимулювання їх до висловлювання власних думок, прийняття різних ставлень і міркувань стосовно визначеної проблеми. Взаємодія вчителя з учнями здійснюється з доцільним використанням різних прийомів, у тому числі й прийому створення ситуації співроздумів (постановка риторичних, проблемних, відкритих запитань, створення проблемної ситуації в процесі зіставлення різних думок, фактів, подій, способів дій, розв'язків тощо) та прийому створення ситуації співпереживання (звернення до досвіду учнів, проговорювання власного досвіду, досвіду інших) [5, с.112].

Спостерігаючи за роботою педагогів та проаналізувавши науково-методичну літературу з проблеми дослідження [1,4,5], спробуємо проілюструвати навчально-дослідницьку діяльність молодших школярів на уроках в початкових класах. Така діяльність школярів на уроках літературного читання є ефективним засобом формування вдумливого читача, здатного сприймати літературний твір у усій повноті, самостійно розкривати своє сприйняття системи образів художнього тексту. У структурі уроку-дослідження вчителі-практики зазвичай виділяють такі етапи:

1. Повідомлення теми (визначення предмета навчального дослідження – адже діти мають чітко уявляти, що вони будуть досліджувати у художньому творі).

2. Визначення навчального завдання (формулювання суті проблеми у вигляді проблемного питання, яке стає основою навчального завдання цього уроку).

3. Спільний пошук шляхів виконання навчального завдання (складання плану дослідження, визначення шляхів розв'язання проблеми, послідовності дій).

4. Реалізація спільного остаточного рішення (проведення власне дослідження, пошукової діяльності, тобто виконання певної послідовності навчальних дій, визначеної спільними зусиллями всіх учасників).

5. Узагальнення (підбиття підсумків дослідження у формі змістовного висновку про те, як розв'язана проблема) [2, с.28].

На таких уроках можна організувати дослідження, спрямовані на формування вміння на основі аналізу емоційного стану персонажів твору виявляти авторський задум. Ефективним і результативним прийомом такої діяльності, на нашу думку, є побудова емограм. Науковці трактують це поняття як графічне зображення емоцій (наприклад, смайлик). У дослідженні тексту цей термін означає «запис, графічне зображення змін у настрої літературного персонажа» [2, с.29].

Побудову емограм краще використовувати під час аналізу тексту невеликого розміру, в якому автор виразно зобразив у монологічній формі або у діалозі розвиток емоційного стану дійових осіб. Авторські образні формулювання є тим головним матеріалом, на який спирається читач, вибудовуючи «графік емоцій». Складена емограма дає змогу візуально зафіксувати емоційний стан літературного персонажа і простежити зміни у його настрої за певних обставин. Результати дослідження фіксують на шкалі, яка відображає умовні етапи зміни настрою. Досліджують емоційний стан однієї або кількох дійових осіб. В останньому випадку рекомендують зіставляти зміни в їхньому настрої та з'ясувати причини подібності чи розбіжності цих змін. До прикладу, урок літературного читання у 4 класі (Тема. В. Кава

«Добраніч, мамочко»). На уроці учні аналізують емоційний стан Лесі, мами, визначають настрій головних героїв, записують слова, якими автор передає почуття, фіксують як змінюється настрій учасників розмови. Така робота допомагає школярам усвідомити і перекласти мовою слів своє інтуїтивне розуміння прочитаного.

Як показує практика, навчально-дослідницька діяльність на уроках природознавства сприяє формуванню в учнів на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, системи знань, яка відображає закони і закономірності природи та місце в ній людини. Ці уроки мають сприяти набуттю учнями навичок самостійного пошуку відповідей на поставлені запитання, що передбачає уміння аналізувати факти, узагальнювати їх і робити логічні висновки. Набуття таких умінь є основою компетентнісного підходу у навчанні. Методи навчального пізнання природи багатого в чому подібні до наукових. Аналогії між науковими і навчальними формами пізнання світу провести нескладно. До прикладу: наукова експедиція – шкільна екскурсія; стаціонарні наукові дослідження – систематичні спостереження за об'єктами і явищами природи; науковий експеримент – навчальний експеримент. Зростання значущості діяльносного і проблемно-пошукового методів у навчанні молодших школярів веде до зближення методів навчання та методів дослідження, оскільки останні здебільшого реалізують з використанням методології відповідних наук [1, с. 16].

Навчальний дослід можна проводити по-різному. За рівнем пошукового спрямування і водночас за рівнем розумової діяльності школярів серед способів організації дослідів виділяють: ілюстративний, репродуктивний, проблемно-ілюстративний, частково пошуковий і дослідницький. Дослідницький – найвищий рівень проведення дослідної роботи і найбільш відповідний для нього термін – «експеримент». Для проведення експериментальної роботи учням доцільно пропонувати різні теми, об'єкти. Найчастіше об'єктами вивчення є рослини. Експерименти з рослинами проводять на пришкольній ділянці, у класному куточку природи. Якщо при школі є географічний майданчик, то деякі навчальні дослідження можна проводити на ньому. До прикладу, визначення висоти Сонця над горизонтом, товщини снігового покриву, зміни температури повітря впродовж дня, моделювання форм рельєфу тощо.

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, метою освітньої галузі «Математика» є формування предметних і ключових компетентностей, необхідних для самореалізації учнів у швидкозмінному світі. Учитель має орієнтуватися на використання таких педагогічних технологій, за допомогою яких не просто поповнювалися б знання й уміння з

навчального предмета, а й розвивалися такі якості учня, як пізнавальна активність, самостійність, уміння творчо виконувати завдання.

На думку вчителів-практиків, які організують дослідницьку діяльність молодших школярів на своїх уроках, у кожній текстовій задачі в підручниках математики можна знайти проблему, над якою молодший школяр має задуматись, якщо вчитель не буде пропонувати готові способи розв'язання задач того чи іншого виду. Для організації дослідницької діяльності молодших школярів на уроках математики найдоцільніше використовувати такі типи задач: з неформульованим питанням; з відсутніми даними; із зайвими даними; з декількома рішеннями; з мінливим змістом; на розуміння, логічне мислення.

Ще одним видом завдань для організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів на уроці математики можуть слугувати математичні паралогізми, софізми й парадокси. При опрацюванні таких завдань учні іспостерігають, аналізують дані, роблять припущення, висувають гіпотези, доводять свою думку. Знаходження й усвідомлення помилок при виконанні таких завдань запобігає їх повторенню в математичних міркуваннях в інших ситуаціях. Також доцільно організовувати з учнями і практико-орієнтовані дослідження. Так, до прикладу, при вивченні площі фігур можна запропонувати учням визначити кількість рулонів шпалер для обклеювання власної чи класної кімнати. Навчальний матеріал шкільного курсу «Математика» дає змогу створювати проблемні ситуації, які сприяють активізації самостійної творчої діяльності молодших школярів. Для успішного формування дослідницьких умінь дослідження треба проводити систематично з урахуванням віку та навчальних можливостей дітей. Діяльність учнів має відбуватися у творчому, психологічно комфортному середовищі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Учням початкових класів властивий потяг до всього нового, до таємниць, до відкриттів, тому навчально-дослідницька діяльність має стати невід'ємною складовою початкової освіти. Проведення навчальних досліджень з молодшими школярами може бути особливим напрямом як урочної, так і позакласної роботи, тісно пов'язаної з основним навчальним процесом і орієнтованої на розвиток дослідницької, творчої активності дітей, а також на поглиблення й закріплення наявних у них знань, умінь та навичок. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у аналізі підручників початкової школи з метою з'ясування можливостей використання їх змістового контенту в організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Гільберг Т. Навчально-дослідницька діяльність на уроках природознавства / Т. Гільберг, Т. Сак // Учитель початкової школи. – 2014. – №7-8. – С. 15-17.
2. Кисель Л. Дослідницька діяльність на уроках літературного читання / Л. Кисель // Учитель початкової школи. – 2017. – №1 – С. 28-31.
3. Мантула Т. І. Проектна технологія: теорія і практика : науково-методичний посібник / Т. І. Мантула. – К. : ПОЛІМЕД-Сервіс, 2008. – 150 с.
4. Мантула Т. І. Реалізація компетентнісного підходу в процесі навчання: моделювання уроку з використанням технологій Веб-2.0 : науково-методичний посібник / Т. І. Мантула. – К. : ТОВ Поліграф-сервіс, 2009. – 132 с.
5. Мієр Т. І. Організація навчально-дослідницької діяльності молодших школярів : монографія / Т. І. Мієр. – К. : ФО-П, 2016. – 424 с.

Стаття посвячена проблемі організації учебно-исследовательской деятельности младших школьников. Определено состояние разработанности исследуемой проблемы в научных и методических источниках, выяснено сущность понятия «учебно-исследовательская деятельность». Авторами рассмотрены виды учебно-исследовательской деятельности младших школьников, проиллюстрировано особенности ее организации на уроках в начальной школе.

Ключевые слова: учебно-исследовательская деятельность, младшие школьники, компетентностный подход, педагогическое взаимодействие, урок - исследование.

The article is devoted to the problem of organization of educational and research activity of junior pupils. The state of development of the investigated problem in scientific and methodical sources has been determined, the essence of the concept of "educational and research activity" has been clarified. The scientific comprehension of the concept "educational and research activity" is based on the ideas of Confucius, F. Distervega, Socrates, Ya. Komensky, J. Locke, J.-J. Russo, K. Ushinsky, O. Dukhnovich, S. Rusova, B. Raykova, V. Sukhomlinsky and others, who in certain historical periods of human development emphasized the need for organization of training aimed at discovering subjectively new knowledge and ways of activity. Scientists believe that educational and research activity: forms an active, independent and proactive stance of schoolchildren; develops their

general skills and abilities: research, reflexive, self-esteem; forms not just skills but competencies, ie skills directly related to the experience of their application in practice; realizes the principle of communication learning with life. The authors consider the types of educational and research activity of junior pupils, in particular: by the number of participants - individual, group, collective; at the place of conducting - weekly and extra-curricular; by time - short-term and long-term; on the topic - educational and social. As teachers and psychologists point out, pedagogical interaction, that is, the interaction of those who teaches, with those who are studying, is the basis of the organization of teaching and research activities of junior pupils. The article illustrates the peculiarities of its organization at the lessons of literary reading, natural science, mathematics. It has been determined that for the successful formation of experimental research skills it is necessary to conduct systematic studies taking into account the age and educational capabilities of children. Students' activities should take place in a creative, psychologically comfortable environment

Key words: educational and research activity, junior pupils, competence approach, pedagogical interaction, lesson – research

УДК373.3.026

Марко Марина Михайлівна
викладач,

ГПК Мукачівського державного університету, м. Мукачеве

ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У дослідженні з'ясовано педагогічні можливості навчально-ігрових технологій для застосування у початковій школі, зокрема, моделювання системи соціальних відносин в особливих ігрових формах і ситуаціях, поетапне відпрацювання нових способів орієнтування молодшого школяра в життєвих ситуаціях, гармонізація відносин між учасниками гри і педагогом, оптимізація соціальної ситуації розвитку учнів молодшого шкільного віку, накопичення нового педагогічного досвіду та інші. Здійснено відбір найбільш ефективних ігрових технологій. Виявлені недоліки і труднощі, з якими зустрічається вчитель при використанні навчально-ігрових технологій.

Ключові слова: навчально-ігрові технології, ігрова діяльність школярів; професійна діяльність вчителя початкових класів.

Постановка проблеми. В останні роки суспільний дискурс навколо педагогічної освіти кардинально змінюється, тому її зміст дедалі більше орієнтується на компетентність, мобільність та готовність майбутніх учителів здійснювати професійну діяльність в умовах створення Нової української школи. Нині випускники педагогічних ВНЗ володіють достатнім запасом теоретичних знань з предметної галузі, однак у них часто виникають труднощі їх застосування в професійній діяльності. Вища педагогічна школа повинна допомогти майбутнім учителям на шляху їх становлення як компетентних і креативних фахівців, які досконало знають свій предмет та володіють різноманітними технологіями його викладання, у тому числі навчально-ігровими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання навчально-ігрових технологій навчання знайшла відображення у наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Сучасні вітчизняні науковці І. Гавриш, Д. Пащенко, Н. Бахмат, Н. Бежанова, О. Демченко, М. Козак та ін. вивчали феномен готовності майбутніх учителів початкових класів до різних видів професійної діяльності. Дослідженню проблеми розвитку навчально-ігрових технологій у контексті підготовки фахівців різних спеціальностей займаються О. Бабаян, Т. Бурлаєнко, Н. Мартинова, О. Царенко, Н. Єсіна, В. Желудько, С. Ігнатенко, Н. Плахотнюк та ін. Проблемами застосування навчально-ігрових технологій в контексті професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів активно займаються такі науковці, як О. Скворчевська, Л. Тишевська, Л. Коваль, П. Щербань, О. Савченко та ін.

Не зважаючи на вагомість досліджень вище названих науковців, нині актуально постає проблема, присвячена процесу формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності, а також з'ясування педагогічних можливостей використання названих технологій у сучасному освітньому просторі.

Мета статті полягає в з'ясуванні педагогічних можливостей та відборі найбільш ефективних навчально-ігрових технологій для застосування у початковій школі.

Результати дослідження. Безпосередньою метою навчально-ігрової технології є спонтанно-спрямований розвиток особистості, зокрема її ціннісних орієнтацій. Визнано, що найбільш релевантними цінностями особистості, які відображаються в навчально-ігровій технології, є цінності вільного спілкування, взаємної довіри і допомоги, актуальної корисності знань та їх

інтелектуального змісту, активного процесу ігрової діяльності й захоплюючого перебігу гри [2, с. 12].

Стосовно викладання предметів у початковій школі, то навчально-ігрова технологія представляє певну послідовність дій та операцій вчителя, який виконує відбір інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу, здійснює проектування, підготовку й організацію гри, забезпечує включення всіх учнів в колективну ігрову взаємодію, безпосередньо проводить дидактичну гру, контролює її перебіг, аналізує кінцеві результати та підводить підсумки проведеної гри. Тому використання навчально-ігрових технологій у початковій школі є доволі складним процесом одночасного застосування психологічних, педагогічних, методичних знань з метою активізації та підвищення ефективності освітнього процесу, забезпечення успішності й особистісного розвитку молодших школярів. Крім цього, навчально-ігрові технології тісно пов'язані з іншими дидактичними та виховними засобами педагогічної діяльності.

Навчально-ігрова технологія принципово відрізняється від традиційних методів навчання і виховання. За даними дослідників, відсоток засвоєння учнями початкових класів інформації під час навчальної гри становить близько 90 %, натомість усний виклад теоретичного матеріалу дає в 7 разів нижчий результат – близько 18 %. Також використання навчально-ігрових технологій дозволяє на 30–50 % скоротити час на засвоєння молодшими школярами навчального матеріалу, при цьому значно зростає міцність і глибина засвоєння ними нової інформації [6]. Це особливо важливо в умовах навчального перевантаження учнів початкових класів у сучасній школі. Тому в проекті «Нова школа: простір освітніх можливостей», запропонованому восени 2016 р. для публічного громадського обговорення, наголошується, що «навчання на першому циклі початкової освіти допоможе учневі звикнути до шкільного життя», адже має бути «організоване через діяльність, ігровими методами, а вчитель матиме свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту початкової освіти» [7, с. 23].

У процесі дослідження були виявлені педагогічні можливості застосування навчально-ігрових технологій у початковій школі, однак основною можливістю вважаємо моделювання системи соціальних відносин в особливих ігрових формах і ситуаціях, їх «дослідження» молодшими школярами та первинна орієнтація в цих відносинах. У свій час І. Кант відкинув догматичний спосіб пізнання, вважаючи, що замість нього потрібно взяти за основу метод критичного філософствування. Він розвинув ідею формування самодіяльної особистості, обґрунтувавши корисність оволодіння не лише готовими знаннями, а й «методом